

Әл Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
“Философия және саясаттану” факультеті
“Дінтану және мәдениеттану” кафедрасы

XX ғ Германиядағы мәдениет филоофиясы

Орындаған: Қалтай Нұрхализа
Жетекші: Ажар Куанышбековна

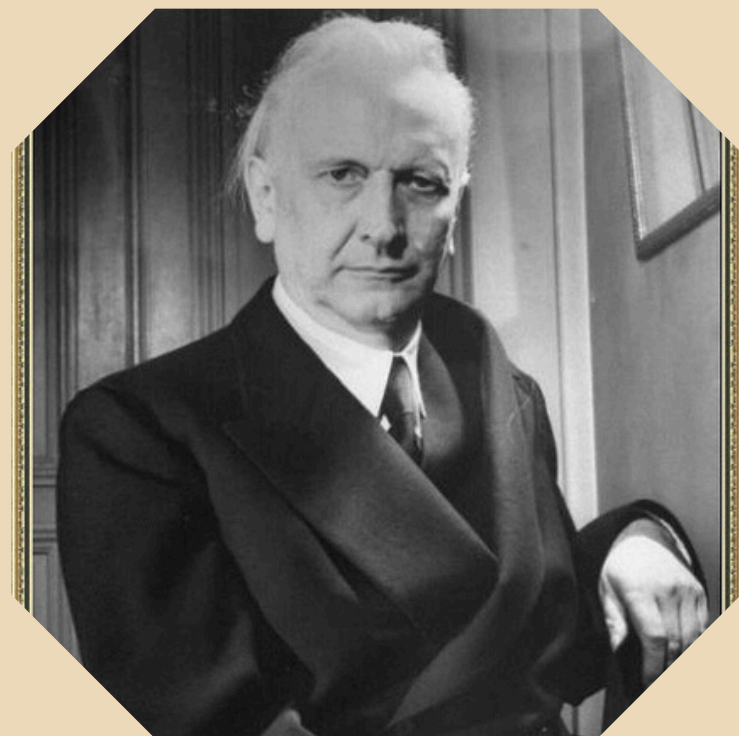
Алматы 2024

XX ғасырдағы Германиядағы мәдениет философиясы – бұл дәуірдегі мәдени, саяси және әлеуметтік өзгерістерге байланысты терең философиялық талдауларды қамтыған ауқымды тақырып. Бұл кезеңде неміс философиясында мәдениет, адамның болмысы, моральдық жауапкершілік және этика мәселелері бойынша көптеген жаңа идеялар қалыптасты. Осы бағыттарда зерттеу жүргізген танымал философтардың идеялары әлемдік философияның дамуына үлкен әсер етті.

Философиялық Сенім және Адам Ойлауының Трагедиясы

XX ғасырдағы Германия философиясында адамның болмысы мен ойлауының трагедиялық аспектілері маңызды орын алды. Философтар адам өмірінің қайшылықтарын, шектеулілігін және белгісіздігін зерттеумен айналысты. Бұл бағыттың басты өкілдері экзистенциалистік және феноменологиялық ойшылдар болды:

1. Карл Ясперс – Жеке адамның шектен шығу жағдайлары (Grenzsituationen) арқылы философиялық сенімді дамытқан Ясперс адам өзінің түпкілікті шекараларын – өлім, кінә, азап пен сәтсіздіктер сияқты өмірдің қайшылықтарын түсіну арқылы философиялық түсінікті қабылдайды деп сенді. Бұл жағдайлар адамның философиялық ойының трагедиясына әкеледі, себебі олармен күрес адам үшін маңызды және мәңгілік сұрақтарды қояды.

2. Мартин Хайдеггер – Ол адамның болмысы мен әлемдегі орны туралы мәселелерге ерекше назар аударды. Оның «Болмыс және уақыт» (1927) еңбегінде Хайдеггер адам өмірінің шектеулігіне, өлімнің сөзсіздігіне және осы шектеулі өмір аясында өз болмысын түсіну қажеттілігіне назар аударды. Ол үшін философиялық сенім адамның дүниеде өзін қалай сезінетінін, қалай өмір сүретінін және өз болмысын қабылдауын сипаттайды. Ойлаудың трагедиясы осы шектеулермен күресуде көрініс табады.

Martin Heidegger, 1889 жылы 26 қыркүйек — 1976 жылы 26 мамыр

Этикалық Өлшеу

XX ғасырдағы неміс философиясының маңызды элементі – этикалық мәселелер. Әсіресе Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Германияда этикаға ерекше көңіл бөлінді, өйткені философтар соғыс кезеңіндегі фашистік режимнің зұлымдықтары мен жауапкершілік мәселелерін талқылауға мәжбүр болды. Бірқатар философтардың идеялары этикаға жаңа көзқарастар әкелді:

1. Теодор Адорно – Адорно “зұлымдықтың баналдығы” туралы пікірлерінде мәдениет пен этиканы терең талқылады. Ол “Аушвицтан кейінгі поэзия” идеясын ұсынды, бұл мәдениеттің соғыстан кейінгі кезеңде этикалық дағдарысты қалай еңсеруге тырысқанын сипаттайды. Оның пікірі бойынша, мәдениет өнер мен философияның моральдық аспектілерін қайта қарастыруға тиіс болды.
2. Юрген Хабермас – Хабермас коммуникациялық әрекет теориясында мәдениеттің этикалық өлшемін зерттеп, моральдық нормалардың қоғамдық коммуникация арқылы қалыптасатынын айтты. Оның пікірінше, этика тек жеке шешімдерге емес, қоғамдық дискурстың нәтижесінде пайда болатын келісімге байланысты.

Мәдениет, Өнер және Рационализм

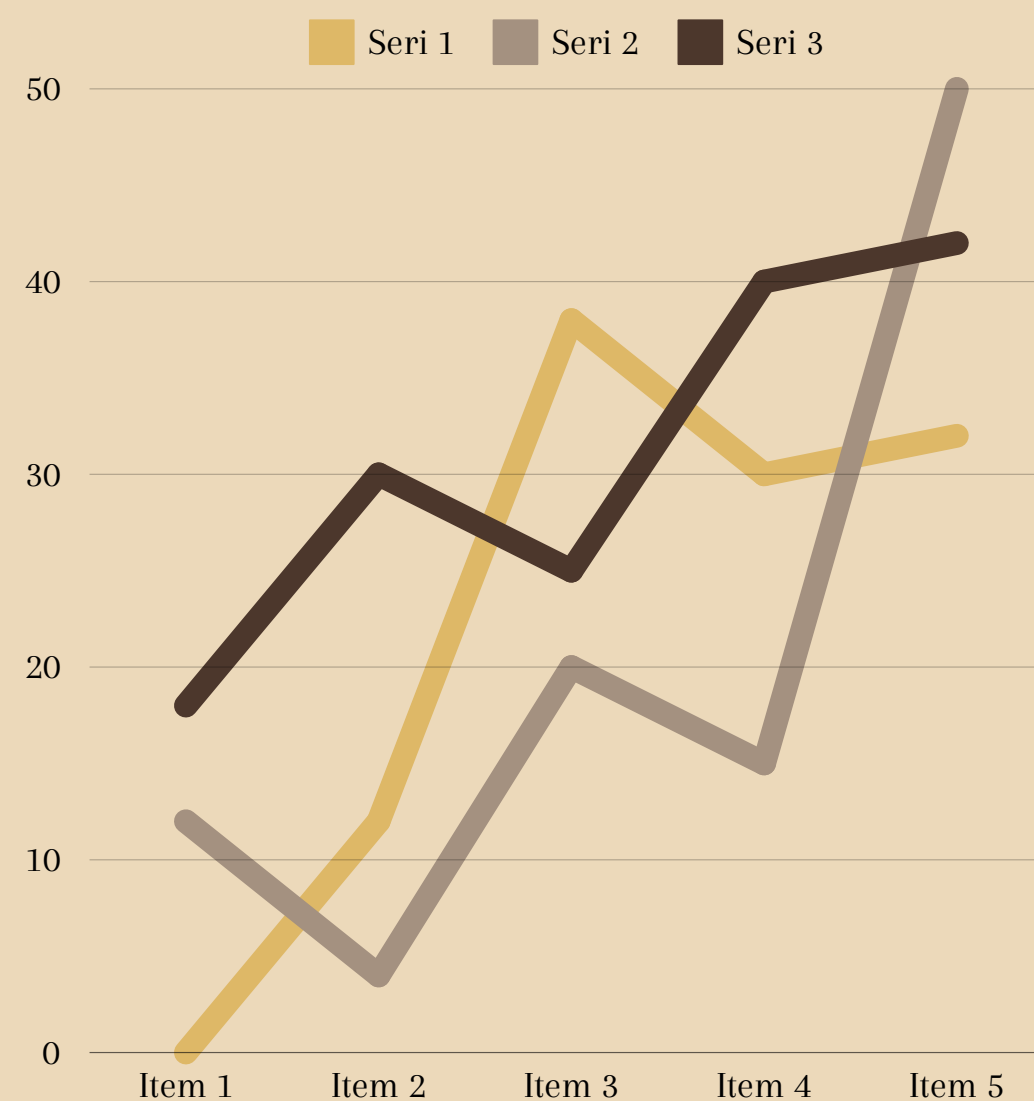

XX ғасырдағы неміс философиясы мәдениет пен өнерді рационализм және модернизм тұрғысынан қарастырды. Мәдениет тек өнер мен әдебиет саласында ғана емес, сонымен қатар саяси, әлеуметтік және ғылыми тұрғыда да маңызды рөл атқарды. Бұл кезеңде мәдениеттің рационалистік және иррационалистік өлшемдері қатар дамыды:

1. **Франкфурт мектебі** – Хоркхаймер мен Адорно бастаған Франкфурт мектебінің өкілдері мәдениеттің рационалды және идеологиялық құрылымдарын сынға алды. Олар капиталистік қоғамдағы мәдени өндірістің этикалық және философиялық мәселелерін зерттеп, мәдениет индустриясы адамның еркін ойлауын шектейтінін айтты.
2. **Экспрессионизм және мәдениет** – Экспрессионизм өнер мен мәдениет арқылы адамның ішкі эмоциялары мен сезімдерін бейнелеуге тырысты. Бұл ағым мәдениет философиясында эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарды зерттеді, әсіресе соғыс кезеңінде мәдениет пен өнердің рөлі туралы сұрақтар көтерілді.

ҚОРТЫНДЫ

XX ғасырдағы Германияның мәдениет философиясы адамның болмысы, этикасы және мәдениетінің шектеулері мен қайшылықтарын зерттеуге бағытталды. Бұл кезеңдегі философиялық ойлардың негізгі аспектілері адамның шынайы болмысына терең үңіліп, өмірдің мәнін, шекараларын және жауапкершілігін түсінуге ұмтылды. Сонымен қатар, философтар этика мен моральдық жауапкершілік мәселелеріне көп көңіл бөлді, бұл әсіресе соғыстан кейінгі Германияда өзекті болды.

Thank You

